

Pregled provedbe Strategije razvoja
Hercegbosanske županije

2020. godina

travanj, 2021. godine

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Struktura strategije	4
3. Kratki sažetak akcijskog plana za 2020-2022. godinu	4
4. Ukupan pregled provedbe Strategije razvoja za 2020. godinu	5
5. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2020. godinu	6
6. Pregled financijskih ulaganja za 2020. godinu	9
7. Osvrt na ukupan pregled provedbe Strategije razvoja HBŽ za 2016-2020.....	13
8. Razvoj kapaciteta za upravljanje razvojem u Hercegbosanskoj županiji 2016-2020	16
9. Zaključak.....	18

1. Uvod

Strategija razvoja Hercegbosanske županije 2016-2020 usvojena je 2016. godine i predstavljala je osnovni dokument za planiranje razvoja kao i poticanje i usmjeravanje provedbe planiranih aktivnosti. Strategija razvoja je obuhvatila gospodarski, društveni i okolišni razvoj Hercegbosanske županije. Dokument Strategije je predstavljao okvir kako za planiranje razvoja, tako i za lakše praćenje implementacije utvrđenih zajedničkih ciljeva.

Svrha godišnjeg Izvješća o razvitku županije, čiji je Pregled provedbe Strategije razvoja Hercegbosanske županije za 2020. godinu sastavni dio, je pružiti pregled ostvarivanja razvojnih ciljeva i provedbe Strategije razvitka, kao i praćenje stupnja razvijenosti županije. Izvješćem se prate osnovni makroekonomski pokazatelji u županiji te stupanj provedbe mjera definiranih integriranom strategijom razvitka.

Izvješće se sastoji od dva dijela. Prvi dio se odnosi **na stupanj provedbe i ispunjenosti razvojnih mjera** definiranih u strategiji, a drugi dio se odnosi na **praćenje makroekonomskih pokazatelja razvijenosti županije**. Izvješće o provedbi Strategije razvoja na godišnjoj razini prati pokazatelje ispunjenosti prioritetnih i strateških ciljeva. Isto tako, bitno je napomenuti da ovaj dokument samo sa dodatkom - alatom pojedinačnih projekata, čini potpunu cjelinu.

Kako je naglašeno, **pregled provedbe Strategije za prethodnu godinu**, koji predstavljamo, prvi je dio Izvješća o razvoju te predstavlja i zadani sustav za praćenje i ocjenu stupnja implementacije iste. Kroz zadane tabele sa tri razine pokazatelja (strateški ciljevi, prioritetni ciljevi i mjere) prati se implementacija Strategije te postavlja temelj za sustavno izvještavanje o njenoj realizaciji.

Izvješće za 2020. godinu je peto u nizu izvješće koje prati pokazatelje zadane Strategijom razvoja HBŽ 2016-2020. Proces izvještavanja i izrade Pregleda o provedbi Strategije i Izvješća o razvitku vodi **Županijski odbor za razvoj-ŽOR**, tijelo koje je imenovala Vlada županije, a proces izrade koordinira koordinator ŽOR-a, odnosno Sektor za razvoj Stručne službe Vlade.

U Izvješću o provedbi Strategije se prikazuje struktura Strategije, kratki sadržaj Akcijskog plana 2020-2022, ukupan pregled provedbe za 2020. godinu i detaljan pregled po ciljevima, prioritetima i mjerama, zajedno sa financijskim ulaganjima.

Budući da je 2020. godina zadnja godina planskog ciklusa 2016-2020, dat će se i prikaz ukupnog ostvarenja provedbe Strategije za cjelokupno razdoblje 2016-2020.

2. Struktura strategije

Kako je planirano, vizija razvoja Hercegbosanske županije „*Moderna zajednica temeljena na načelima održivog gospodarstva u kojoj žive poduzetni i zadovoljni ljudi, županija koja optimalno iskorištava svoje potencijale i pozitivno utječe na poslovno okruženje sa očuvanim okolišem i kulturnim naslijeđem koji ju čine privlačnom za investicije, život i turističku posjetu*“. realizirala se kroz tri strateška cilja, u kojima su integrirani sektori – gospodarstvo, zaštita okoliša te društveni i razvoj ljudskih potencijala i struktura. Strateški ciljevi glase:

SC 1: Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti

- 1.1. Razvoj poljoprivrede i ruralnog područja
- 1.2. Jačanje sektora malih i srednjih poduzeća kroz veći stupanj tehnološke inovativnosti uz optimalno korištenje postojećih resursa
- 1.3. Razvoj turizma kroz otvaranje mogućnosti za snažniji razvoj poduzetništva i obrtništva
- 1.4. Jačanje prometne infrastrukture i energetske potencijala
- 1.5. Održivo gospodarenje šumskim resursima i razvoj drvne industrije

SC 2: Poboljšanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša

- 2.1. Jačanje zakonske regulative i kapaciteta u oblasti okoliša
- 2.2. Podizanje kvalitete komunalne infrastrukture
- 2.3. Poboljšanje energetske učinkovitosti
- 2.4. Održivo upravljanje prirodnim resursima

SC 3: Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života

- 3.1. Razvoj županijskog tržišta rada
- 3.2. Unaprjeđenje sustava socijalnih usluga
- 3.3. Razvoj sustava odgoja i obrazovanja
- 3.4. Poboljšavanje kvaliteta zdravstvenog sustava
- 3.5. Braniteljska zaštita i prava civilnih žrtava rata
- 3.6. Unaprjeđenje upravljanja razvojem

3. Kratki sažetak akcijskog plana za 2020-2022. godinu

Obvezan dodatak strateško-planskog dokumenta čini trogodišnji akcijski plan koji predstavlja plan za realizaciju Strategije. Trogodišnji plan daje pregled mjera i vezanih aktivnosti/projekte, u skladu s planiranom financijskom alokacijom, određuje dinamiku realizacije mjera te podjelu odgovornosti, odnosno nositelje pojedinih aktivnosti. Također, trogodišnji akcijski plan služi kao direktna podloga za izradu Pregleda provedbe Strategije koji čini sastavni dio Izvješća o razvitku. Akcijski plan 2020-2022. je, uz koordinaciju Sektora za razvoj pri Stručnim službama Vlade, pripremio Odbor za razvoj, a Vlada usvojila 21.1.2020. godine.

Ukupno planirani iznos za trogodišnje razdoblje 2020-2022 je 46.477.213 KM za ukupno 83 aktivnosti. Aktualni trogodišnji akcijski plan 2020-2022 služio je kao osnova za praćenje i izvještavanje o stanju razvitka i provedbe Strategije razvoja Hercegbosanske županije za 2020. godinu. **Ukupno planirana financijska sredstva za realizaciju Strategije razvoja Hercegbosanske županije za 2020. godinu su 21.438.350 KM** za ukupno 51 aktivnost, u sva tri cilja. Za SC 1. Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti planirano je

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

6.681.669 KM, za SC 2. Poboljšana komunalna infrastruktura i zaštita okoliša 1.859.133 KM dok je za SC 3. Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života planirano 12.897.548 KM. Podatke o planiranim aktivnostima, koristit ćemo za usporedbu sa stvarno izvršenim aktivnostima i financijskim pokazateljima.

4. Ukupan pregled provedbe Strategije razvoja za 2020. godinu

Ukupno realizirana sredstva u 2020. godini su 13.209.231 KM (62% od plana), od čega SC 1 3.085.190 KM (46%), SC 2 769.293 KM (41%) i za SC 3 9.354.748 KM (72%).

Od ukupno realiziranih sredstava, prema izvorima financiranja vlastita sredstva iznose 12.676.492 KM (96% realiziranih sredstava), drugi proračunski izvori 458.535 KM a 74.204 KM je povučeno iz EU i drugih fondova, dakle ukupno približno 4%. Od ukupno 40 provedenih aktivnosti, 9 je provedeno kroz strateški cilj 1, 8 u strateškom cilju 2 i 23 u cilju 3. 78 % ukupno planiranih aktivnosti je i realizirano.

Tablica 1. Usporedni prikaz planiranog i realiziranog u 2020. godini

2020	Aktivnosti			Proračun		
	Planirano	Realizirano	%	Planirano	Realizirano	%
SC 1	13	9	69%	6.681.669	3.085.190	46%
SC 2	17	8	47%	1.859.133	769.293	41%
SC 3	26	23	88%	12.897.548	9.354.748	73%

Analizirajući izvršenje Akcijskog plana 2020-2022 za 2020. godinu evidentno je da je u Strateškom cilju 3, točnije u mjerama Unapređenja sustava socijalnih usluga i Poboljšanje kvalitete zdravstvenog sustava utrošeno najviše financijskih sredstava, i to čak 73% ukupno planiranih sredstava za cijeli strateški cilj, a sve s obzirom na pandemiju korona virusa, koja je i u financijskom smislu odredila ulaganja i prioritete.

Promatrano u odnosu na plan za 2020. godinu iz Akcijskog plana 2020-2022, učinkovitost Županije u području ulaganju u razvojne projekte i aktivnosti je izrazito visoka u Strateškom cilju 3 Povećanje kvalitete života i unapređenje kapaciteta za djelotvorno upravljanje razvojem i može se očekivati da će s velikom vjerojatnosti ovaj strateški cilj biti ispunjen, dok je učinkovitost u drugom strateškom cilju konstantno izrazito niska i već možemo sa sigurnošću reći da ciljevi razvoja u područjima komunalne infrastrukture i zaštite okoliša nisu postignuti. Strateški cilj 1 ima proteklih godina prilično visoku učinkovitost pa će s ovogodišnjih 46% biti izgledno ispunjenje strateškog cilja 1.

Učinkovitost			
SC 1		46%	
SC 2		41%	
SC 3		73%	

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Po izvorima financiranja, **ukupno 96% realiziranih čine vlastita sredstva iz Proračuna HBŽ**. Vanjska sredstva su realizirana u iznosu od 532.739 KM su u odnosu na planiranih 730.640 KM. Gledano u postotku, vanjska sredstva su realizirana 73% u odnosu na plan. Ovo ukazuje na jako loše planiranje vanjskih sredstava te ukazuje na potrebu uspostavljanje sustava prijavljivanja i implementacije projekata na razini HBŽ.

Tablica 2. Učinkovitost privlačenja vanjskog financiranja Strategije u 2020. godini

2020	Planirano vanjsko financiranje (KM)	Realizirano vanjsko financiranje (KM)	%	
SC 1	12.000	404.979	3.375	▲
SC 2	39.000	76.104	195	▲
SC 3	679.640	51.656	8	▼
Ukupno	730.640	532.739	73	▼

5. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2020. godinu

Rezultati provedbe Strategije u prethodnoj 2020. godini prikazani su tabelarno kroz raspored 40 ukupno započeta projekta po strateškim ciljevima i prioritetima (mjerama) kako slijedi:

Tablica 3. Pregled broja projekata po Strateškim i prioritetnim ciljevima(mjerama)

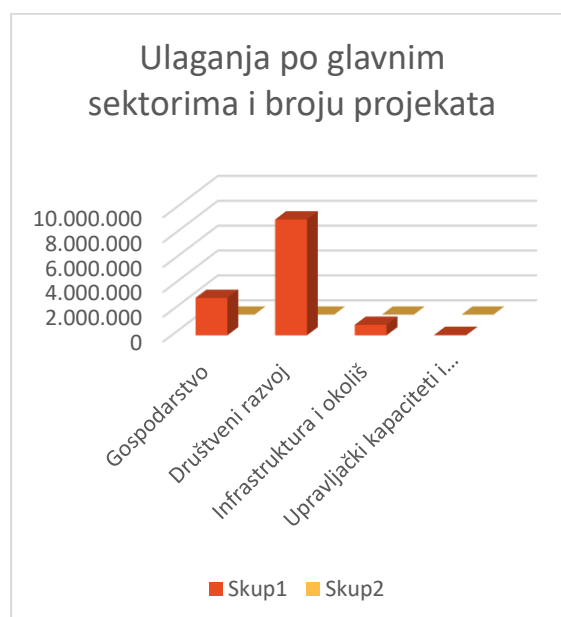
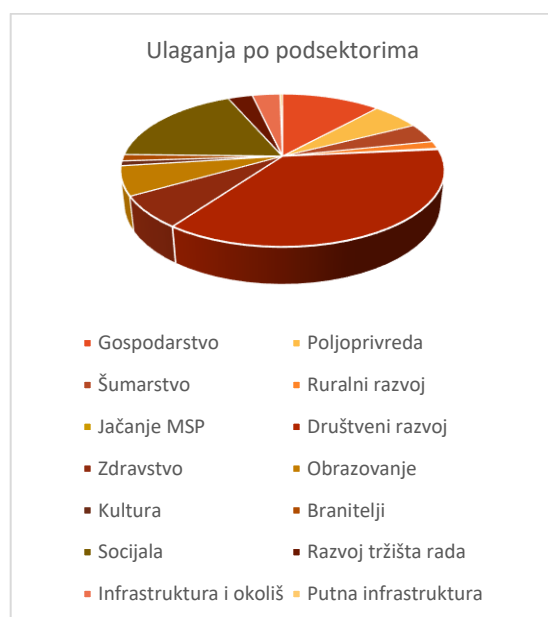
Ciljevi i prioriteti	Broj projekata
SC 1. Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti	9
1.1. Razvoj poljoprivrede i ruralnog područja	2
1.2. Jačanje sektora malih i srednjih poduzeća kroz veći stupanj tehnološke inovativnosti uz optimalno korištenje postojećih resursa	1
1.3. Razvoj turizma kroz otvaranje mogućnosti za snažniji razvoj poduzetništva i obrtništva	0
1.4. Jačanje prometne infrastrukture i energetske potencijala	1
1.5. Održivo gospodarenje šumskim resursima i razvoj drvne industrije	5
SC 2. Poboljšana komunalna infrastruktura i zaštita okoliša	8
2.1. Jačanje zakonske regulative i kapaciteta u oblasti okoliša	1
2.2. Podizanje kvalitete komunalne infrastrukture	1
2.3. Poboljšanje energetske učinkovitosti	0
2.4. Održivo upravljanje prirodnim resursima	6
SC 3. Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života	23
3.1. Razvoj županijskog tržišta rada	4
3.2. Unaprjeđenje sustava socijalnih usluga	5
3.3. Razvoj sustava odgoja i obrazovanja	8
3.4. Poboljšavanje kvaliteta zdravstvenog sustava	1
3.5. Braniteljska zaštita i prava civilnih žrtava rata	2
3.6. Unaprjeđenje upravljanja razvojem	3

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Kako možemo vidjeti iz tablice broj 2. najveći broj projekata proveden je u SC 3. Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života, ukupno 23, od čega su 8 projekta iz sustava odgoja i obrazovanja te 5 iz unapređenja sustava socijalnih usluga. Zatim slijedi SC 1. Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti sa 9 provedenih projekata, od čega je najveći broj njih 5 iz oblasti održivog gospodarenja šumskim resursima i razvoja drvne industrije, 2 iz poljoprivrede i te po 1 iz jačanja prometne infrastrukture i energetske potencijala i sektora MSP. Najmanji broj projekata je iz SC 2. Poboljšana komunalna infrastruktura i zaštita okoliša sa ukupno 8 projekata, od čega su 5 iz održivog upravljanja prirodnim resursima.

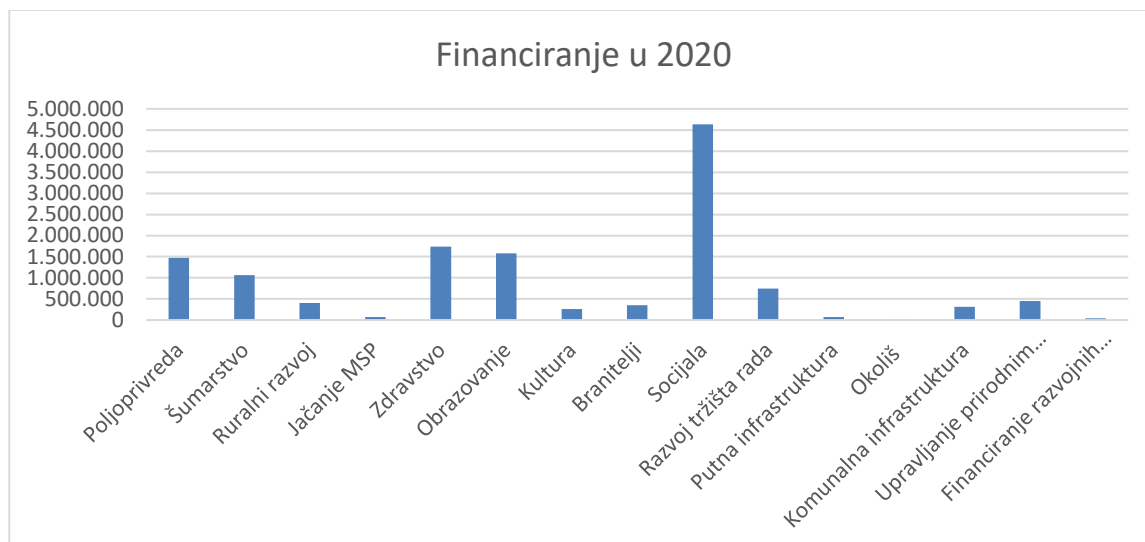
Tablica 4. Broj i vrijednost intervencija po područjima razvoja u 2020. godini

Gospodarstvo	3.010.030	8
Poljoprivreda	1.473.451	1
Šumarstvo	1.061.600	5
Ruralni razvoj	404.979	1
Jačanje MSP	70.000	1
Društveni razvoj	9.313.947	20
Zdravstvo	1.739.554	1
Obrazovanje	1.581.875	8
Kultura	262.000	2
Branitelji	351.221	2
Socijala	4.631.672	6
Razvoj tržišta rada	747.625	1
Infrastruktura i okoliš	844.454	9
Putna infrastruktura	75.160	1
Okoliš	6.490	1
Komunalna infrastruktura	315.000	1
Upravljanje prirodnim resursima	447.804	6
Upravljački kapaciteti i izvori razvoja	40.800	3
Financiranje razvojnih kapaciteta	40.800	3

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Kada analiziramo provedbu po podsektorima možemo vidjeti da je po broju projekata najveći broj (8) proveden u oblasti odgoja i obrazovanja te po 6 u socijalnom sektoru i upravljanju prirodnim resursima, odnosno 5 projekata u šumarstvu. Slijedi financiranje razvojnih kapaciteta sa 3 provedena projekta. Sa po dva projekta su sektori kulture i branitelja. U ostalim podsektorima realiziran je po 1 projekt.

Kada govorimo o konkretnim outputima odnosno planiranim rezultatima po mjerama u SC 1 možemo se osvrnuti na kontinuirana ulaganja u Zavod za hranu i veterinu HBŽ i povećan broj edukativnih treninga. Isto tako, možemo reći da je pošumljeno dodatnih 256.11 ha novih površina te sanirano 197.890 ha opožarenih površina te izgrađeno 10.2 km protupožarnih putova.

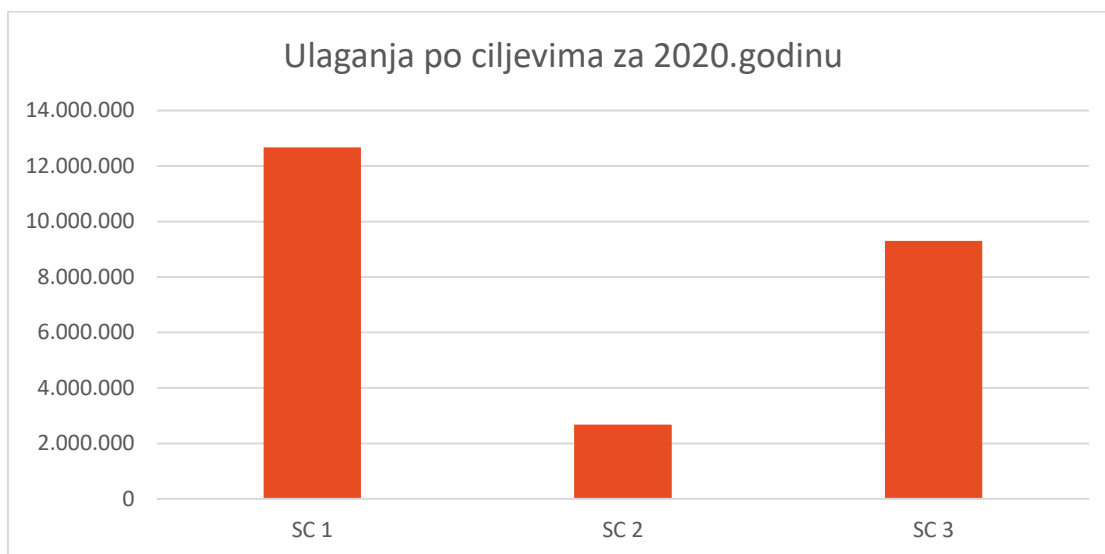
U SC 2 glavni outputi kojima se mjeri implementacija aktivnosti su revitalizirani izvori, poboljšano postojeće stanja i kvalitete upravljanja vodnim resursima, povećan broj educiranih službenika u sektoru okoliša i inicijativa za prekograničnu suradnju. Kada govorimo o sustavu zaštite i spašavanja outputi su povećana količina i kvaliteta opreme na raspolaganju strukturama zaštite i spašavanja te gorskih službi spašavanja.

U SC 3 možemo govoriti o izvršenju kolektivnih ugovora, te uvođenju pedagoških standarda i normativa. U zdravstvu možemo govoriti o povećanom broju investicija u tehničko i infrastrukturno opremanje zdravstvenih ustanova. U sustavu socijalnih usluga govorimo o povećanju izdvajanja socijalnih davanja i to veći broj korisnika dječjeg doplatka, beneficija za socijalne slučajeve, civilne žrtve rata i porodiljne naknade. Povećan je i broj stambeno zbrinutih branitelja. U razvojnom dijelu možemo reći da je povećan broj dodijeljenih priznanja i certifikata o pohađanju obuka, povećan broj evidentiranih projekata javnih investicija.

6. Pregled financijskih ulaganja za 2020. godinu

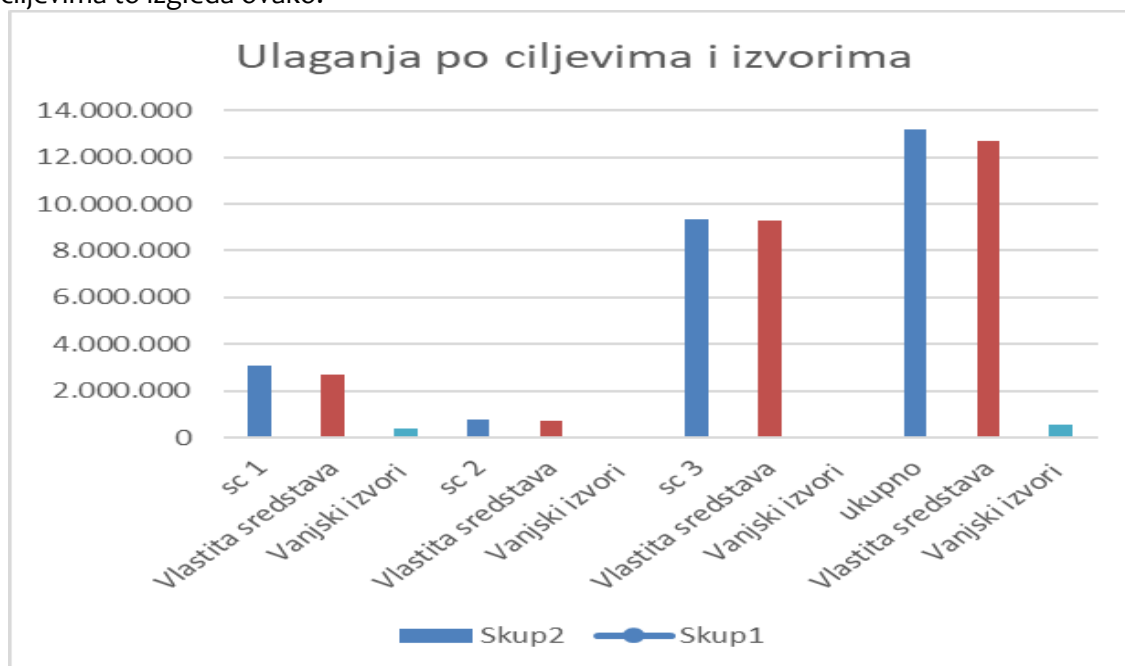
Ukupna vrijednost planiranih sredstava u Akcijskom planu 2020-2022, za 2020. godinu iznosila je 21.438.350 KM za ukupno 51 aktivnosti u sva tri cilja. Za SC 1. Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti planirano je 6.681.669 KM, za SC 2. Poboljšana komunalna infrastruktura i zaštita okoliša 1.859.133 KM i za SC 3. Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života 12.897.548 KM.

Kako možemo vidjeti u podacima dobivenim iz nadležnih institucija, **ukupna vrijednost provedenih projekata iznosi 13.209.231 KM**, od čega SC 1 3.085.190 KM, SC 2 769.293 KM i za SC 3 9.354.0748 KM.

Od ukupno planiranih sredstava prema izvorima financiranja vlastita sredstva su planirana u iznosu 21.438.350 KM, a drugi proračunski izvori i EU fondovi su 730.640 KM. Realizirano je 12.676.092 KM vlastitih i 532.739 KM ostalih sredstava.

Po ciljevima to izgleda ovako:

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Po visini ulaganja donosimo pregled mjera i aktivnosti s pripadajućim uloženim financijskim sredstvima za 2020. godinu, kako slijedi:

Strateški cilj 3

Po visini ulaganja za 2020. godinu prednjači Strateški cilj 3 Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života, sa ukupno investiranih 9.354.748 KM, od čega je 4.631.672 KM uloženo u sustav socijalnih usluga, 1.398.125 KM za razvoj županijskog tržišta rada, 1.739.555 KM implementirano je kroz mjeru poboljšanja kvalitete zdravstvenog sustava, a zatim slijedi razvoj sustava odgoja i obrazovanja sa 1.193.375 KM. Od ostalih mjera u ovom cilju, 351.221 KM uloženo je u braniteljsku zaštitu i prava civilnih žrtava rata, te svega 40.800 KM za unaprjeđenje i upravljanje razvojem.

<i>3.1. Razvoj županijskog tržišta rada</i>	1.398.125
<i>3.2. Unaprjeđenje sustava socijalnih usluga</i>	4.631.672
<i>3.3. Razvoj sustava odgoja i obrazovanja</i>	1.193.375
<i>3.4. Poboljšavanje kvaliteta zdravstvenog sustava</i>	1.739.555
<i>3.5. Braniteljska zaštita i prava civilnih žrtava rata</i>	351.221
<i>3.6. Unaprjeđenje upravljanja razvojem</i>	40.800
Ukupno	9.354.748

Strateški cilj 1

Financijska ulaganja u okviru Strateškog cilja 1 iznosila su ukupno 3.085.190 KM, od čega je najviše uloženo u razvijanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje i institucionalnu podršku za ruralni razvoj i poljoprivredu 1.878.430, održivo gospodarenje šumskim resursima i razvoj drvne industrije 1.061.600 KM, mjeru jačanja prometne infrastrukture i energetske potencijala svega 75.160 KM, a za razvoj MSP uloženo je 70.000 KM.

<i>1.1. Razvoj poljoprivrede i ruralnog područja</i>	1.878.430
<i>1.2. Jačanje sektora malih i srednjih poduzeća kroz veći stupanj tehnološke inovativnosti uz optimalno korištenje postojećih resursa</i>	70.000
<i>1.3. Razvoj turizma kroz otvaranje mogućnosti za snažniji razvoj poduzetništva i obrtništva</i>	0.000
<i>1.4. Jačanje prometne infrastrukture i energetske potencijala</i>	75.160
<i>1.5. Održivo gospodarenje šumskim resursima i razvoj drvne industrije</i>	1.061.600
Ukupno	3.085.190

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Strateški cilj 2

Najmanje sredstava implementirano je u strateškom cilju 2 Poboljšanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša 769.293 KM, od čega je 447.804 KM za održivo upravljanje prirodnim resursima, 315.000 KM za mjeru podizanje kvalitete komunalne infrastrukture te 6.490 KM za jačanje kapaciteta u oblasti zaštite okoliša.

2.1. Jačanje zakonske regulative i kapaciteta u oblasti okoliša 6.490

2.2. Podizanje kvalitete komunalne infrastrukture 315.000

2.3. Poboljšanje energetske učinkovitosti 0

2.4. Održivo upravljanje prirodnim resursima 447.804

Ukupno 769.293

Nekoliko je razloga slabijeg ulaganja u komunalnu infrastrukturu. Određena sredstva za okoliš nisu utrošena zbog neusvajanja Plana upravljanja otpadom i prostornog Plana HBŽ, kao i zbog činjenice da općine s područja Županije u 2020. godini nisu kandidirale projekte u Akcijski plan Županijske integrirane strategije razvoja. Razlog zbog kojeg projekti nisu kandidirani je i nepostojanje „modela“ za kandidiranje općinskih projekata kroz županijska tijela uprave. Zakon o upravljanju razvojem je propisao osnivanje tijela Vijeća za razvoj, koje je trebalo riješiti sve otvorene dileme po pitanju horizontalne koordinacije i usklađivanja strateškog planiranja na županijskoj razini. Dodatan negativni uticaj je imao Rebalans proračuna.

Također, potrebno je posebno se osvrnuti na projekte koji su financirani iz drugih izvora financiranja, u ovom slučaju tri projekta koji se implementiraju na području Hercegbosanske županije a provode ih agencije Ujedinjenih naroda u BiH: UNFAO, UNEP i UNDP. Riječ je o projektima :

Projekt integriranog lokalnog razvoja (ILDLP) je zajednički projekt Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) koji se provodi u partnerstvu sa lokalnom zajednicom. Treća faza Projekta, faza konsolidacije, ulaže napore da se prošire znanje i sustavi strateškog planiranja i upravljanja razvojem. U tu svrhu, ILDP je pružio asistenciju širokom krugu domaćih partnera u cilju afirmiranja funkcionalnog sustava za planiranje i upravljanje razvojem u županijama, što pojačava učinkovitu provedbu javnih politika – uključujući one koje se odnose na integraciju u Evropsku uniju – i na taj način doprinosi boljim razvojnim rezultatima. Projekt je financiran vlastitim i donatorskim sredstvima a u HBŽ je utrošeno tokom 2020. godine približno 30.000 KM.

UNEP/GEF-ovim projektom “Postizanje očuvanja biološke raznolikosti kroz uspostavljanje i efikasno upravljanje zaštićenim područjima i izgradnju kapaciteta za zaštitu prirode u Bosni i Hercegovini”, urađena je valorizacija Livanjskog polja kroz izradu Prijedloga Plana Zaštite Livanjskog polja a projekt je financiran u iznosu od 16.370 KM te je završen 2020.godine.

„Zajedno ka EU“, zajednički projekt je koji provodi Sektor za razvoj pri Stručnim službama Vlade Hercegbosanske županije, zajedno sa partnerskim uredima za EU integracije u Zapadno-

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

hercegovačkoj i Posavskoj županiji. Projekt financira Republika Hrvatska kroz odobreni projekt na javnom pozivu Središnjem državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ukupna vrijednost je oko 7.600 KM a aktivnosti su usmjerene na usklađivanje zakonodavstva sa EU i pripreme za izradu Programa integriranja BiH za razinu županije. Također, kroz isti Poziv za 2019.godinu financiran je i projekt “**Opremanje laboratorija za dijagnostiku**“ Zavoda za hranu i veterinu Hercegbosanske županije, u iznosu od 405.000 KM.

Članstva u Institutu Regija Europe (IRE) i Jadransko-Jonskoj Regiji (AIE) također su projekti od međunarodnog značaja za Hercegbosansku županiju i procese međunarodne suradnje i prekograničnog povezivanja sa EU zemljama i razmjene iskustava te prijavi zajedničkih projekata.

7. Osvrt na ukupan pregled provedbe Strategije razvoja HBŽ za 2016-2020

S obzirom da ovim Izvještajem za 2020. godinu završava jedno cjelokupno razdoblje planiranja i provedbe Strategije razvoja, potrebno je osvrnuti se na razdoblje prvog ciklusa strateškog planiranja u Hercegbosanskoj županiji te napraviti različite analize s obzirom na ukupnu provedbu, stanje razvoja u posljednjih 5 godina, kao i na procese uspostavljanja sustava strateškog planiranja u Hercegbosanskoj županiji.

Naime, Strategijom razvoja Hercegbosanske županije 2016-2020 po prvi put se uspostavio sustav izrade strateškog okvira koji je kasnije punih 5 godina planiran i praćen. Različita županijska tijela (Ured predsjednika Vlade i kasnije Sektor za razvoj) su sukladno zaključcima Vlade ali i sukladno Zakonu o planiranju i upravljanju razvojem u FBiH, koji je usvojen 2017.godine, vršila funkciju centralnog tijela za upravljane razvojem. U tom razdoblju urađeno je ukupno 5 trogodišnjih akcijskih planova, te 5 izvještaja o razvoju, uključujući i ovaj koji će se uraditi do kraja rujna 2021.godine, kao i Evaluaciju u tijeku implementacije Strategije za period 2016-2018.godine.

Napominjemo da su Strategijom razvoja 2016-2020 planirana ukupno moguća izdvajanja za razvojne programe u iznosu od 63.800.000 KM što za usporedbu sa izvršenih 54.434.768 KM u proteklih 5 godina čini 85 % izvršenja.

U daljem pregledu, dat ćemo prikaz ukupno planiranih kako i ukupno izvršenih finansijskih sredstava, po godinama i izvorima financiranja, po strateških ciljevima kao i ukupnu strukturu ulaganja.

Tablica 5. Ukupna realizacija po strateškim ciljevima

Izvori financiranja strategije razvoja HBŽ	STRATEGIJA 2016-2020					UKUPNO
	Realizirano					
	2016	2017	2018	2019	2020	
EKONOMSKI RAZVOJ	3.543.743	3.507.504	6.206.261	6.104.682	3.085.190	22.447.380
RAZVOJ OKOLIŠA	627.185	2.911.029	4.521.559	5.560.249	769.293	14.389.315
DRUŠTVENI RAZVOJ	3.590.215	1.144.516	2.673.758	834.836	9.354.748	17.598.073
UKUPNO (u KM)	7.761.143	7.563.049	13.401.578	12.499.767	13.209.231	54.434.768

Kako možemo vidjeti iz tablice koja prikazuje ukupnu realizaciju po strateškim ciljevima za proteklih pet godina, najviše sredstava uloženo je kroz strateški cilj 1 Konkurentno gospodarstvo kroz intenziviranje proizvodnje i povećanje zaposlenosti, u ukupnom iznosu od 22.447.380 KM dok je najmanje finansijskih sredstava uloženo u strateški cilj 2 Poboljšanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša 14.389.315 KM, od čega je veliki dio sredstava vanjski izvor financiranja kako ćemo vidjeti u nastavku Izvještaja. Kod strateškog cilja 3 Razvoj ljudskih potencijala i struktura za upravljanje razvojem u funkciji povećanja kvalitete života, imamo konstantna ulaganja u sve sektore društvenog razvoja kao i u uspostavu sustava planiranja i upravljanja razvojem, a ukupno je za petogodišnje razdoblje uloženo 17.598.073 KM.

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

STRATEGIJA 2016-2020
Tablica 6. provedba strategije po izvorima financiranja

Izvori financiranja Strategije razvoja						UKUPNO
	2016	2017	2018	2019	2020	
PRORAČUN HBŽ (u KM)	5.838.434	7.470.048	11.017.058	11.554.396	12.676.492	48.556.428
VANJSKI IZVORI	1.922.709	93.000	2.384.520	945.371	532.739	5.878.339
Iz vanjskih izvora (kredit, entiteti, županije, država, javna poduzeća i privatni izvori) (u KM)	0	3.000	64.605	126.870	458.535	653.010
Iz vanjskih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	1.922.709	90.000	2.319.915	818.501	74.204	5.225.329
UKUPNO (u KM)	7.761.143	7.563.048	13.401.578	12.499.767	13.209.231	54.434.767

Kao što vidimo iz Tablice koja prikazuje provedbu Strategije po izvorima financiranja da je konstantno za zadnjih 5 godina **najveći dio sredstava izdavan iz vlastitih proračunskih sredstava (89%)** kao i da vanjski izvori financiranja prilično osciliraju i u izvorima ali i u iznosima te se ne može sa sigurnošću osloniti na vanjske izvore. Ipak, možemo reći da je iznos od 5.878.339 u pet godina, iz vanjskih izvora, grantova i/ili donacija za projektne aktivnosti na području HBŽ, prilično skroman ali i obećavajući iznos i da se treba ići u smjeru daljeg razvoja kapaciteta i institucija za prijavu i provedbu EU i drugih donatorskih projekata. Većina vanjskih sredstava su sredstva iz donatorskih sredstava, a posebne napore treba uložiti u privlačenja IPA prekograničnih i državnih programa za BIH.

Tablica 7. Postotak izvršenja akcijskih planova

	2016-2020		
	Planirano	Realizirano	
PRORAČUN HBŽ	68.226.503	48.556.428	71,2%
VANJSKI IZVORI	15.165.735	5.878.339	38,8%
Iz vanjskih izvora (kredit, entiteti, županije, država, javna poduzeća i privatni izvori) (u KM)	3.477.280	653.010	
Iz vanjskih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	8.977.454	5.225.329	
Ukupno- u KM	83.392.238	54.434.767	65,3%

Možemo reći da je postotak izvršenja akcijskih planova od 65% ukupno, dobar početak strateškog planiranja i uspostavljanja sustava. Ovo je posebno bitno jer treba istaći da postotak realizacije plana Strategije razvoja iznosi 85%, što govori da su kroz godine realizacije strategije rasle i ambicije planera, ali i njihovi kapaciteti za generiranje projekata. Isto tako bi u sljedećem strateškom ali i planskom razdoblju Strategije 2021-2027 trebalo usavršavati te usmjeravati planske procese što bliže proračunskom planiranju kao i planiranju Programa javnih investicija HBŽ ali i ključno će biti

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

raditi na privlačenju vanjskih izvora financiranja, prije svega prekogranične suradnje i prijave na pozive Programa EU koji su dostupni i za IPA zemlje.

Tablica 8. Izvršenje u odnosu na inicijalne planove

Strateški cilj	2016-2020					Planirano Strategijom 2016-2020
	Proračun HBŽ	Vanjski izvori			Sveukupno	
		Kredit, entiteti, Županije....	IPA, donatori i ostalo	Ukupno		
Strateški cilj 1	19.707.462	1.486.389	1.253.529	2.739.918	22.447.380	27.800.000
Strateški cilj 2	3.333.887	164.605	2.551.096	2.715.701	6.049.588	8.690.000
Strateški cilj 3	25.515.080	182.016	240.704	422.720	25.937.800	27.310.000
Ukupno	48.556.429	1.833.010	4.045.329	5.878.339	54.434.768	63.800.000
% (struktura)	Inicijalno planirano Strategijom				85%	100%

Posljednja tabela prikazuje izvršenje u odnosu na inicijalne planove koji su rađeni na početku razdoblja planiranja 2016.godine i kako možemo vidjeti realizacija Strategije razvoja je ukupno 85%. Također, osvrćući se na ukupno 5 izvještaja možemo reći da je ukupna provedba Strategije varirala od 41% na početku razdoblja planiranja 2016.godine do najviših 86% 2019. godine, za koju se može uzeti da je bila stabilna po pitanju razvojnih trendova, s obzirom da je kako je već navedeno u Izvještaju u 2020. godini, pandemija COVID-a 19 bitno utjecala na realizaciju planiranih prioriteta i iznosa razvojnih sredstava ove Županije ali i cijele BiH.

Tablica 9. Postotak ispunjenja operativnih planova Strategije razvoja na godišnjoj razini

Polazna vrijednost 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ciljana 2020
-	-	-	41%	61%	82%	86%	62%	cca 80%

8. Razvoj kapaciteta za upravljanje razvojem u Hercegbosanskoj županiji 2016-2020

Još jedan od pozitivnih primjera u uvođenju sustava planiranja i upravljanja razvojem u Hercegbosanskoj županiji je i primjena interno razvijenih alata koji na određeni način prate i mjere postignuća u uspostavi ovog sustava. Jedan takav je Alat za samoprocjenu, koji je razvijen u provedbi ILDP III projekta a služi prvenstveno za kvantitativno ali i kvalitativno mjerenje uspostavljenosti sustava upravljanja razvojem u HBŽ, ali istovremeno daje mogućnost usporedbe s ostalim Županijama u FBiH po ovom pitanju.

Na početku procesa strateškog planiranja imenovan je Tim za monitoring, kojeg uz Koordinatora ŽOR-a čine i predstavnici županijskih ministarstava sa iskustvom u praćenju kako i predstavnik Skupštine Hercegbosanske županije. Tim za monitoring sastaje se na kraju svake godine, procjenjuje napredak u svakom od 4 ciljana područja uspostave sustava, sumira ocjene te prati pokazatelje kroz cjelokupno razdoblje provedbe.

Kako bismo mogli vidjeti razvoj sustava, prikazat ćemo i područja koja su ovim alatom praćena, kao i osnovne pokazatelje i pitanja na koja su bodovi dodjeljivani , kako bismo spoznali vrijednost procesa , koji se trebaju nastaviti i u sljedećem razdoblju planiranja. Područja praćenja su:

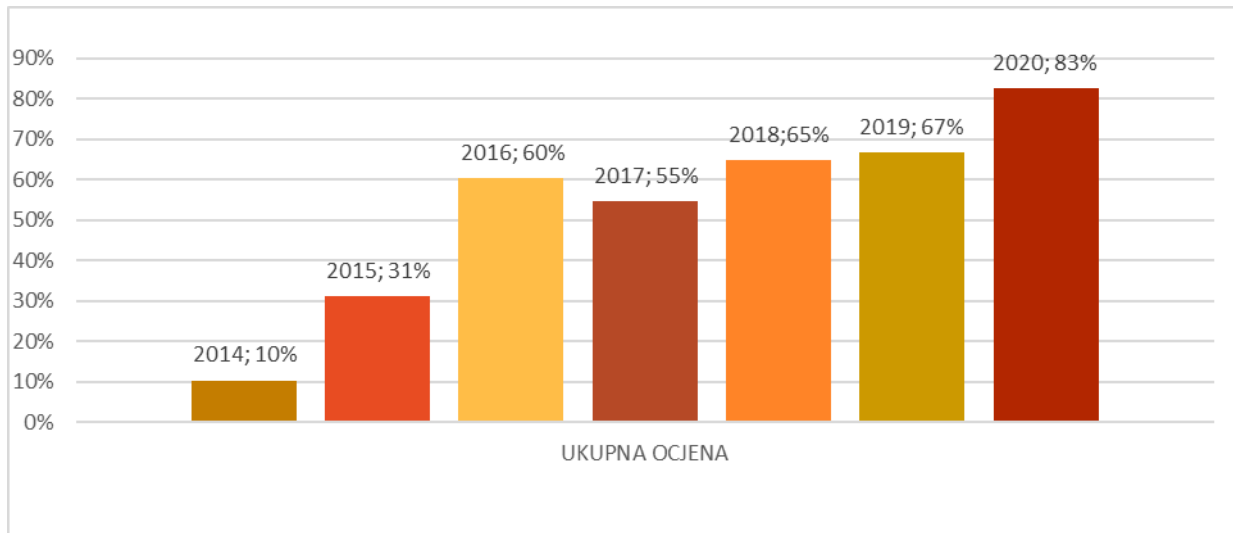
- A. Status strateških dokumenata kako i način njihove pripreme i donošenja,
- B. Implementacija strateškog dokumenta, izrada planova, praćenje indikatora,
- C. Strukture za upravljanje razvojem, ŽOR, Vijeće za razvoj,
- D. Izvještavanje , metodologije, procedure, Izvještaji o implementaciji i razvoju HBŽ.

TABLICA 10. PROCJENA STANJA PROCESA PLANIRANJA I UPRAVLJANJA RAZVOJEM

Hercegbosanska županija

OBLAST	N A P R E D A K													
	Početno stanje 2014		Stanje 2015		Stanje 2016		Stanje 2017		Stanje 2018		Stanje 2019		Stanje 2020	
A. Status strateških dokumenata	6	20%	16	53%	26	87%	23	77%	21	70%	21	70%	26	87%
B. Implementacija strategije	0	0%	2	7%	16	53%	16	53%	20	67%	17	57%	24	80%
C. Strukture za upravljanje razvojem	4	22%	10	56%	8	44%	7	39%	11	61%	15	83%	18	100%
D. Izvještavanje	0	0%	2	0%	8	44%	6,4	36%	10,2	57%	11	61%	11,32	63%
UKUPNA Ocjena	10%		31%		60%		55%		65%		67%		83%	

Pregled provedbe strategije razvoja Hercegbosanske županije

Kako možemo vidjeti ukupno, razvoj sustava planiranja i upravljanja razvojem Hercegbosanske županije, je sa početnih 10% 2014. godine, rastao na 83% uspostavljenosti. Potrebno je naglasiti da je na početku procesa praćenja uspostavljenosti sustava u FBiH, plan bio rast do 60-ak % prosječno u cijeloj Federaciji, s obzirom da se sustav ubrzano počeo razvijati tek nakon donošenja Zakona i podzakonskih akata u području strateškog planiranja u FBiH.

Rezultati procjena kapaciteta za 2020. godinu u ostalim županijama u FBiH još nisu dostupni, ali treba naglasiti da je rezultatima u prethodnim godinama HBŽ evidentno napravila veliki iskorak, stigla i prestigla nekoliko njih. Prosječan indeks kapaciteta za županije u FBiH u 2019. godini je bio 73% i pretpostavka je da će ostvarenim rezultatom za 2020. godinu HBŽ stići prosjek FBiH.

Iz već navedenog, vidimo da će sljedeći koraci u uspostavi sustava biti veći naglasak na izvještavanje i stavljanje formalnih struktura u njihovu punu funkciju razvojnog planiranja, sa svim predviđenim funkcijama i zadacima.

9. Zaključak

Kako možemo vidjeti iz Pregleda provedbe Strategije za 2020. godinu, od ukupno planiranih aktivnosti provedeno je ukupno 40 aktivnosti, 9 je provedeno kroz strateški cilj 1, 8 u strateškom cilju 2 i 23 u cilju 3. Realizacija ukupno ostvarenih / planiranih financijskih sredstava za 2020. godinu u postotku iznosi 62%.

Uspoređujući izvršenje Akcijskog plana 2020-2022 za 2020. godinu evidentno je da je u strateškom cilju 3, točnije u mjerama Unapređenja sustava socijalnih usluga i Poboljšanje kvalitete zdravstvenog sustava utrošeno najviše financijskih sredstava i to čak 73% ukupno planiranih sredstava za cijeli strateški cilj, a sve s obzirom na pandemiju korona virusa, koja je i u financijskom smislu odredila ulaganja i prioritete. Učinkovitost Županije u području ulaganja u razvojne projekte i aktivnosti je izrazito visoka u Strateškom cilju 3 Povećanje kvalitete života i unapređenje kapaciteta za djelotvorno upravljanje razvojem i može se očekivati da će s velikom vjerojatnosti ovaj strateški cilj biti ispunjen, dok je učinkovitost u drugom strateškom cilju konstantno izrazito niska i već možemo sa sigurnošću reći da komunalna infrastruktura i zaštita okoliša nisu poboljšani sukladno planiranom u Strategiji razvoja 2016-2020. Strateški cilj 1 ima proteklih godina prilično visoku učinkovitost pa će s ovogodišnjih 46 % biti izgledno ispunjenje strateškog cilja 1.

Po izvorima financiranja, ukupno 96% realiziranih čine vlastita sredstva iz Proračuna HBŽ. Vanjska sredstva su realizirana u iznosu od 532.739 KM su u odnosu na planiranih 730.640 KM. Gledano u postotku u odnosu na planirano, vanjska sredstva su realizirana u 73%, no ipak sve ukazuje na jako loše planiranje vanjskih sredstava te zahtjeva uspostavljanje sustava prijavljivanja i implementacije projekata na razini HBŽ.

Iz navedenog slijedi zaključak kako je potrebno obratiti i usmjeriti pozornost prema vanjskim izvorima financiranja planiranih projekata. Posebno je izražena i potreba jačanja kapaciteta i financijskih mehanizama za privlačenje sredstava iz EU i drugih fondova.

Također, evidentno je već godinama unatrag da postoji i potreba za razvojem Programa financiranja projekata iz Razvojne strategije Hercegbosanske županije kao i pripadajuća financijska sredstva u županijskom proračunu. Također, za buduću implementaciju od iznimne je važnosti izraditi i implementirati Bazu projektnih ideja sa pripadajućim opisima projektnih ideja koje će se aplicirati/implementirati.